

Kreativni sektor u Europi se doživljava kao područje sigurnih ulaganja

BIZNIS Fali španjulete, drž' se umjetnosti

Kulturna i kreativna industrija je 2006. godine činila 2,7 posto BDP-a država članica Europske unije, zajedno s Islandom, Švicarskom i Norveškom. S obzirom na to da kulturna industrija bilježi brži rast od gospodarstva u cjelini, ne iznenađuje procjena da se do danas udio tog sektora u europskom gospodarstvu popeo na oko 4,5 posto BDP-a.

Ukupan promet koji je kulturna i kreativna industrija ostvarila u EU-u 2003. godine iznosio je više od 650 milijardi eura. Kulturna i kreativna industrija – književnost, film, glazba, arhitektura, izvođačka umjetnost, virtualna umjetnost, ples, oglašavanje, dizajn, videoigre itd. – ima u europskom gospodarstvu veće značenje nego što bi se na prvi pogled reklo. Veličinom iza sebe ostavlja neke druge dijelove europskoga gospodarstva.

Tako, primjerice, aktivnosti povezane s nekretninama iznose oko 2,1 posto BDP-a Europske unije. Sektor hrane, pića i proizvodnje duhanskih proizvoda čini 1,9 posto BDP-a, tekstilna industrija 0,5 posto, a kemijska industrija oko 2,3 posto. U kulturnom odnosno kreativnom sektoru 2006. godine radilo je više od šest i pol milijuna građana dvadeset i sedam država EU-a, te Islanda, Švicarske i Norveške.

Tvrtke bez zaposlenika

Tehnološki napredak ima veliku ulogu u razvoju kulturne i kreativne industrije jer se omogućuju novi načini stvaranja, promocije, distribucije i korištenja takvih sadržaja. Ali, sadržaj je ipak ključan. Štoviše, upravo kvaliteta sadržaja često potiče napredak u tehnologiji.

Kulturna i kreativna industrija u pravilu je najrazvijenija u najbogatijim europskim regijama, za što postoji više razloga. Dio tvrtki iz kulturnog i kreativnog sektora zasigurno je privučen tržištem bogatih regija, ali kulturna i kreativna industrija i same pridonose bogatstvu regija u kojima djeluju. Naravno, ne bi se smjelo dopustiti ni da Europa postane hibrid muzeja i zabavnog parka. Odnosno, razvoj kulturne i kreativne industrije ne bi trebao ići nauštrb drugih industrija. Teško da bi takav scenarij kulturi donio dugoročne koristi.

Često se događa da se sposobni pojedinci, pa i uspješne tvrtke iz drugih sektora, odlučuju na preseljenje u sredine s bogatom kulturnom ponudom. Najveći udio zaposlenih u kreativnom i kulturnom sektoru imaju London, Stockholm i Prag, s gotovo šest posto.

Kulturna i kreativna industrija je područje u kojemu posluje puno malih tvrtki jer većinu tvrtki u ovom sektoru čine mala i srednja poduzeća. Ima i dosta slobodnih umjetnika i radnika bez stalnog angažmana, pa oni predstavljaju vrlo veliki udio ljudi koji djeluju na

području kulturne i kreativne ekonomije. Primjerice, u Švedskoj 73 tisuće od ukupno 88 tisuća tvrtki u kulturnom i kreativnom sektoru nema ni jednog zaposlenog, osim vlasnika.

Naravno, postavlja se pitanje treba li se cjelokupnu kulturnu djelatnost gledati kroz prizmu ekonomske koristi. Kulturni radnici ponekad se prilagođavaju, stavljajući ekonomski interes u prvi plan zbog toga što smatraju da će na taj način vlast pažljivije saslušati njihove argumente i odobriti im određena sredstva. Baš je u takvim uvjetima potrebno posebno zaštititi one kulturne djelatnosti koje po svojoj prirodi teško mogu konkurirati na tržištu.

EU u financijskom razdoblju od 2007. do 2013. godine planira preko programa "Kultura" potrošiti oko 400 milijuna eura. U okviru kohezijske politike, EU za kulturu u istom razdoblju, pak, planira potrošiti oko šest milijardi eura. Taj novac iz Europskog fonda za regionalni razvoj iznosi 1,7 posto novca koji Europska unija planira potrošiti za kohezijsku politiku. Oko tri milijarde namijenjene su zaštititi i očuvanju kulturnog naslijeđa, dvije milijarde i dvjesto milijuna za razvoj kulturne infrastrukture, te 775 milijuna za potporu kulturnim uslugama. Međutim, sav taj novac još nije dodijeljen za konkretne projekte, pa postoji opasnost da će dio ostati neupotrijebljen.

Potpore za filmaše

Očekuje se da će se iz Europskog fonda za regionalni razvoj ukupno iskoristiti oko pet milijardi eura, i to oko 2,6 milijardi eura za zaštitu i očuvanje kulturnog naslijeđa, 1,8 milijardi eura za kulturnu infrastrukturu, i oko šesto milijuna eura za kulturne usluge. Novac za kulturu dodjeljuju se i kroz druge stavke koje nemaju izravnu vezu s kulturom. To se odnosi na istraživanje i inovacije, potporu malim i srednjim tvrtkama, razvoj okoliša, društveni razvoj i integraciju, te razvoj ljudskog i društvenog kapitala.

I državne potpore puno znače kulturnoj i kreativnoj industriji, te pomažu da se privuku privatne investicije. Belgiji svaki euro poreznih olakšica filmskoj industriji donese 1,15 eura. Tako su porezne olakšice od 44 milijuna eura omogućile da se tamo 2009. godine privuku međunarodne koprodukcije i otvori više od tri tisuće radnih mjesta.

GORAN KOTUR

Sporovi oko definicije

Dosta se raspravlja o definiciji kulturne i kreativne industrije, odnosno o tome je li riječ o jednoj ili dvije industrije. To su zapravo odvojena područja koja imaju dosta zajedničkog. Ima puno toga što ih povezuje, pogotovo činjenica što su u političkoj i gospodarskoj sferi često bila zanemarena – nije se priznavalo njihovo gospodarsko značenje, nego se o njima raspravljalo najčešće u kontekstu kulturne politike. Kulturna i kreativna industrija obuhvaćaju različite sadržaje. Postoje različita mišljenja o kojim se sadržajima radi. Ta se industrija uglavnom spominje u kontekstu književnosti, vizualne i izvođačke umjetnosti, knjižnica, muzeja, kulturne baštine, glazbe, fotografije, tiskanih medija, arhitekture, filma, izrađivanja predmeta od stakla, keramike, izrađivanja nakita, modnog i grafičkog dizajna, industrijskog dizajna, te dizajna interijera, videoigara, novih medija, oglašavanja, elektroničkih medija...

Kineski sindrom

Kao i u Europi, rast kulturne industrije u Kini znatno je viši od stope rasta gospodarstva u cjelini. Tijekom prošle godine udio kulturnih industrija u BDP-u Šangaja iznosio je deset posto, dok za Peking taj udio iznosi čak dvanaest posto. Prošle su godine kulturne industrije prvi put uključene u izračun BDP-a u kineskim provincijama. Kulturna industrija se smatra ključnim područjem u 12. kineskoj petoljetki koja se provodi od 2011. do 2015. godine. Prošle je godine udio kulturne industrije u kineskom BDP-u iznosio nešto manje od 2,5 posto. Kina želi da se u budućnosti taj udio udvostruči. Veliki izazov za Kinu je činjenica što metode proizvodnje u kulturnoj i kreativnoj industriji nisu iste kao u drugim industrijama.